

БЛОГЕР-ТРИКСТЕР ЯК АГЕНТ КАРНАВАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ І ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕЛІТОУТВОРЕННЯ

Автор розглядає блогера-трикстера як агента карнавалізації політики та чинник впливу на культуру елітотворення. Поєднано деборіанську рамку «суспільства спектаклю» та концепцію симулякрів Жана Бодрійяра і – на цій підставі подано авторське операційне визначення карнавалізації політики. Висунуто гіпотези щодо того, як шоу-подібні формати цифрових платформ і підсилена алгоритмами віральність змінюють процес легітимації суспільно значущої інформації. Як результат, правдою дедалі частіше вважають те, що має більше переглядів й сильніше чіпляє емоції. Алгоритми розкручують таку інформацію, і через це фахові перевірки та експертні оцінки відходять на другий план. Показано можливі наслідки для культури елітарності й політичної суб'єктності, зокрема ризик появи псевдоеліт, які відтворюють у прийнятті рішень логіку миттєвих емоційних імпульсів. Запропоновано інституційні відповіді: прозорість платформ і маркування форматів, медіаграмотність як обов'язкова освітня компонента, державна програма формування національних політичних еліт. Ключова рекомендація – професіоналізація політичної кар'єри (від низових партійних рівнів до державних посад).

Ключові слова: карнавалізація політики, блогер-трикстер, суспільство спектаклю, симулякр, політична комунікація, елітотворення, політична суб'єктність, євроінтеграція.

Markishev Denys. The trickster blogger as an agent of the carnivalization of politics and the transformation of elite formation

The article examines the emergence of the trickster blogger as a stable actor in the digital public sphere and interprets it as a manifestation of the carnivalization of political discourse. It combines Debord's theory of the society of spectacle with Baudrillard's concept of simulacra and recent Ukrainian research on political communication and platform dynamics. The article proposes a definition of the trickster blogger, hypothesizes how performative and satirical formats increase virality and audience legitimacy while undermining evidence-based expertise, and analyzes how algorithmic recommendation systems and the attention economy favor content overloaded

with affect. The study reframes these mechanisms in the context of accelerated European integration and institutional reforms, arguing that media visibility can be transformed into pseudo-elite status and thus distort the formation of merit-based elites. Policy and educational measures are proposed: greater transparency in ranking political content, disclosure and conflict of interest policies for influencers, regular data-driven briefings and public Q&A by institutions, as well as media literacy training programs, research methods for citizens, and scholarly communication. The main recommendation is to professionalize political careers—from grassroots party structures to public office—so that long-term indicators of competence, accountability, and institutional procedures can compete with short-term visibility.

Key words: *political carnivalization; trickster blogger; spectacle society; simulacrum; political communication; elite formation; European integration.*

Сучасні онлайн медіа відкрили шлях в публічний цифровий простір новому типу публічних акторів — блогерам, які претендують на роль інтерпретаторів суспільно-політичних процесів. Частина із них, не маючи при цьому ані формальної фахової підготовки, ані відповідного професійного досвіду, отримує великі аудиторії, впливає на масову свідомість і задає теми для обговорення. Одна з причин — критерії суспільної довіри дедалі частіше переносяться з інституційних стандартів на показники видимості. Тобто аудиторія приймає впізнаваність та велике охоплення такого блогера як доказ його авторитету, а іноді як ознаку певної елітарності.

Актуальність теми зумовлена тим, що поява і зростання популярності подібних медіаперсон відображають не лише кризу експертності й падіння довіри до традиційних каналів отримання інформації, а й карнавалізацію політичного дискурсу. Внаслідок цього політика постає як перформанс, де форма системно переважає зміст, що також впливає на формування політичної культури та політичної еліти.

Поняття блогера-трикстера вводиться з урахуванням історичної логіки ролі, яка вказує на тривалу традицію «ліцензованої зухвалості». У придворних культурах ранньомодерної Європи й в українській сатиричній традиції постать блазня або скомороха виконувала функцію інституційно терпимого порушника правил, що міг іронічно викривати лицемірство влади, не руйнуючи засад панування. Сучасний блогер-трикстер відтворює цю матрицю у плат-

формному середовищі: замість дозволу «згори» діє алгоритмічна та аудиторна легітимація «знизу», а відверте й іноді провокативне коментування конвертуються у впізнаваність та вплив.

Мета статті полягає в аналітичному поєднанні класичних рамок видовищності й симуляції з механізмами цифрових медіа-платформ, які забезпечують підсилення перформативного стилю політики; у формулюванні авторського визначення карнавалізації політики; у визначенні феномена блогера-трикстера та його впливу на публічну політичну сферу, культуру елітарності та як наслідок — на політичну суб'єктність України в умовах війни та євроінтеграції.

Стан розробки проблеми та методи дослідження. Поєднано оптику «суспільства спектаклю» Г. Дебора [1] з діагностикою симулякрів Ж. Бодрійяра [2], а також досліджень політичної комунікації та соціальних медіа. Застосовано концептуальний аналіз із використанням ключових категорій (видовище, симулякр, інверсія, перформативність, карнавалізація, метрики видимості, постправа), критичний огляд літератури та порівняльно-історичні паралелі між традицією блюзнірства, памфлетом і сучасними медіа-форматами. Персоніфікований контент-аналіз блогерів свідомо не наводиться з етичних, правових і практичних міркувань; натомість феномен блогера-трикстера теоретизується як узагальнений тип на перетині процесів медіатизації суспільства, специфіки роботи платформ і медіатехнологій. Такий підхід дозволяє уникнути персоніфікації та водночас забезпечити аналітичний фокус на процедурах легітимації блогера-трикстера та його впливу. На відміну від наявних досліджень про трикстера в цифровій культурі у цій статті пропонується категорія «блогер-трикстер». У проаналізованих україномовних джерелах не виявлено її усталеного визначення чи емпіричної перевірки; наявні публікації описують радше «цифрового трикстера» загалом, без фокусу на блогері як окремому типі актора та без виведення політико-елітологічних наслідків.

У характеристиці політики як спектаклю спираємося на працю «Суспільство спектаклю» Г. Дебора [1], де описано стан, у якому публічне життя дедалі більше опосередковується образами, а соціальні відносини проходять через репрезентації. Ключова теза: «усе, що раніше переживалося безпосередньо, віддалилося в уявлення» [1, с.12]. Для політики це означає домінування демонстративних

форматів, коли політичний актор організує видимість діяльності, створює образи і змагається за увагу, а успіх вимірюється не відповідністю інституційним стандартам, власними досягненнями, а інтенсивністю резонансу та стійкістю уваги аудиторій. Також звертаємося до визначення Ж. Бодрійяра: симулякри як замітники реальності. Концепція симулякрів пояснює, як знаки від'єднуються від стабільних референтів і починають задавати власний порядок «реального». Ключова формула в епіграфі до першого розділу Жана Бодрійяра «Прецесія симулякрів» у книзі «Симулякри і симуляція»: «симулякр — це не те, що приховує істину; істина — те, що приховує, що її немає» [2, с.5]. У такій логіці меми, короткі відео та «шоу-аналітика» політиків, блогерів не лише коментують політику, а й конструюють її подієвість: значення має афект, повторюваність і алгоритмічне підсилення, а не відповідність фактам.

За таких умов в інформаційному суспільстві постає небезпека виникнення кризи експертизи і феномена постправди, коли символічні конструкції (меми, жарти, «шоу-аналітика») перестають бути похідними від реальності й починають її заміщати. Управління політичним дискурсом реалізується через керування фокусом уваги, і визначним чинником є спроможність створити резонанс навколо потрібної теми, забезпечити формування потрібної емоції. Все це відбувається в медійному середовищі і, як слушно підкреслює Мануель Кастельс, «медіа не є носіями влади, але вони значною мірою становлять простір, де вирішується влада» [3, с. 242], адже «те, чого немає в медіа, не існує в громадській свідомості, навіть якщо це може мати фрагментарну присутність в окремих свідомостях. Отже, політичне повідомлення є обов'язково медіаповідомленням» [3, с. 241]. У такому контексті медіапростір стає ареною змагання за право визначати, що сталося і що це означає. Таким чином, у культурі постправди події існують не так, як вони відбулися насправді, а так, як вони були висвітлені в інформаційному середовищі. Алгоритми рекомендацій системно підсилюють контент, що провокує афекти — сміх, обурення, страх, а емоційно заряджена дезінформація поширюється швидше, ніж виважені спростування.

Українські науковці Я. Чаплак, Г. Чуйко та Я. Андреева у статті «Психологічні аспекти впливу інформаційної бульбашки на людину та соціум» показують, як працює архітектура споживан-

ня: стрічки, сформовані алгоритмами, утримуючи користувачів в передбачуваному тунелі уваги, формують персональні потоки контенту, що майже гарантовано приводить аудиторію до інформаційних бульбашок та камер відлуння. Це сприяє поляризації суспільства, знижуючи толерантність до інакшості [4].

Виклад основного матеріалу. «Блогер-трикстер» як феномен цифрової публічної сфери — це позаінституційний публічний актор, чия символічна вага та вплив в суспільно-політичному інформаційному контексті ґрунтуються не на формальному мандаті, посаді чи спеціалізованій освіті, а на впізнаваності, видимості (перегляди, підписники, віральність) і репутації «незалежного аналітика». Соціальний статус блогера-трикстера є самоприсвоєним і зумовлений схваленням аудиторії; він формується «знизу» – через метрики уваги та практики мікро-селебриті.

Блогер-трикстер поєднує прагнення до популярності, впливу та монетизації з амбіцією формувати альтернативний порядок денний. У коментуванні він надає пріоритет формі, темпу і драматургії подачі (іронія, сатира, гіпербола, гротеск, «шоу-аналітика», стендап-інтонації, реакційні стріми), що переводить обговорення політики у логіку видовища, де емоційний резонанс домінує над методологічно вивіренним аналізом.

Джерелом легітимності виступають кількість переглядів і швидкість поширення, що також слугує сурогатами доказовості. Блогер-трикстер схильний маргіналізувати формальну експертизу (академічну чи професійну), апелюючи до «здорового глузду», «голосу аудиторії», що додатково посилює розрив між популярністю і компетентністю.

В своїй діяльності блогер-трикстер використовує подкасти, короткі відео, лайв-стріми, меми, візуальні колажі, оптимізовані під алгоритми залучення цифрових платформ (YouTube, TikTok, Telegram та ін.). Алгоритми ранжування винагороджують афект (сміх, обурення, страх) та конфліктність, унаслідок чого добір контенту й риторики спрямовано на максимізацію віральності. Саме тому блогер-трикстер є не стільки «перекладачем» складних тем, скільки трансформатором дискурсу, який переозначає події в емоційно заряджені й легко відтворювані формулювання та образи.

Він збирає людей, яким близькі його стиль і погляди. Завдяки постійній взаємодії ця аудиторія стає спільнотою, яка легітимізує

його своєю підтримкою – лайками, репостами, донатами та захистом у публічних конфліктах. Для цих публік важливіші близькість і «своя людина», ніж формальний статус та достовірність інформації.

Маючи велику аудиторію та значний рівень довіри, блогер-трикстер здатний випереджати традиційні медіа та офіційні повідомлення. Більше того, іноді, коментуючи суспільно-політичні події, він може виконувати функцію «agenda-setting» – створювати інформаційні приводи, формувати паралельний порядок денний. Водночас його внесок амбівалентний: у позитивному сенсі він може мобілізувати увагу до суспільно значущих проблем і знижувати бар'єри участі; в негативному – радикалізувати дискурс, підсилювати поляризацію суспільства.

Економічна основа діяльності блогера-трикстера – впізнаваність та інформаційний вплив: реклама, спонсорство, донати, платні підписки, мерч, політичні співдії. Така модель стимулює ескалацію перформативності та конфліктності, оскільки саме ці властивості добре монетизуються та підвищують видимість.

Нарешті, суспільні наслідки діяльності блогера-трикстера визначаються балансом між демократизуючою та деструктивною логікою. Позитивний полюс – демістифікація влади, інклюзія нових аудиторій, популяризація участі у суспільно-політичному житті, відкриття альтернативних перспектив. Негативний полюс – деградація стандартів публічної поведінки, девальвація експертності та процедур верифікації, підміна змісту афектом, карнавалізація політики та суспільного життя. Таким чином, блогер-трикстер – це структурний медіа-актор епохи цифрових платформ, який конвертує видимість у вплив і щоразу випробовує межі між свободою вираження і якістю публічної дискусії.

Для розуміння феномена блогера-трикстера необхідно звернути увагу на еволюцію ролі, на легітимацію зухвалості від середньовічного двору до сучасних цифрових платформ.

Трикстер у К. Г. Юнга – архетип колективної тіні, тобто концентрація здебільшого негативних рис, що постійно відтворюються з індивідуальних тіней і набувають автономної, образно-поведінкової форми. Його характеризують амбівалентність і пограничність: він водночас «нижче-людський» і «надлюдський», тваринний і «божественний», смішний і тривожний. Провідна риса – радикаль-

на несвідомість: він діє імпульсивно, не рефлектує наслідків, через що одночасно руйнує сталий порядок, оголює витіснене й виявляє приховані ресурси творення. Трикстеру притаманні інфантильність, потяг до витівок, обману й порушення правил, здатність до «обернення» (швидкої зміни облич, ролей). Він майстер інверсії, пародії, гротеску та мовної мімікрії. Саме тому трикстер слугує осередком проєкцій: суспільство легко вкладає у нього заборонені аспекти власної сутності та впізнає їх у безпечній масці [5].

У придворних культурах Європи рольові ознаки трикстера демонстрував блазень, який діяв у межах «ліцензії на зухвалість»: суспільно санкціонованого права на провокацію і порушення етикету при дворі. Ця роль потребувала інтелектуального мінімуму – ситуаційної кмітливості, знання правил поведінки, форматів вистав – аби зухвалість не руйнувала лад, а обслуговувала його. У блазні архетип трикстера проявляється як суміш дотепності, тілесного гротеску та раптових змін ролей. Його ремесло – робити «високе» смішним, а «низьке» промовистим: пародіювати офіційний тон, зіштовхувати урочисте з буденним, випробовувати межі пристойності так, щоб сміх оголив приховані інтриги. Блазень працює маскою: за «дурнем» раптом проступає уважний спостерігач, за балаганом – точне влучання у слабкі місця суспільних звичок. Саме через цю двозначність він відтворює ключові риси архетипу – інверсію, метаморфозу, «вивертання» норм і робить їх зрозумілими без пояснень, у самій дії.

Українсько-східноєвропейський вимір – скоморохи, мандрівні майстри сатири та гри – демонстрували той самий баланс. Їхня імпровізаційна кмітливість, соціальний інтелект і культурна ерудиція забезпечували популярність, але не відкривали можливостей потрапляння на вищі щаблі суспільства. Контрольована зухвалість блазня при владі дозволяла артикулювати суспільні настрої і обмежено десакралізувати владу, не руйнуючи її основ.

З ранньомодерною публічною сферою друку зухвалість отримала інший прояв – памфлет. Памфлетисти XVIII ст. підривали легітимність монархії через іронію і сатиру. У памфлетиста той самий архетип переходить у письмо й полеміку. Тут працюють інші інструменти, але з тим самим змістом: іронічна рамка, інвектива, парадокс, карикатурна гіпербола, псевдонім як маска. Памфлет «перевертає» смисли фігурами мови; він пропонує читачеві

прямо або опосередковано розпізнавати підстави для сміху, втягуючи його в гру подвійних сенсів, серійність відповіді на відповідь.

Тоді задля спілкування з аудиторією вже недостатньо було лише кмітливості, а воно потребувало структурованої аргументації: здатності вибудовувати раціональні рамки, апелювати до загальних принципів, формувати ширші уявні спільноти читачів. Саме в цьому середовищі з'являються перші інституційні ліфти для автора-сатирика: як виняток, коли інтелект поєднувався з напрацьованим символічним капіталом пізнаваності. Деякі памфлетисти були досить відомими та зробили політичну кар'єру.

Від друкованого памфлету до сучасних цифрових платформ відбулася не проста зміна каналів трансляції та комунікації, а якісна трансформація режиму публічності. Памфлетист діяв в умовах повільного циклу виробництва та циркуляції тексту: полеміка з використанням друкованих носіїв як тривалий жанр та досить обмежена локалізована аудиторія читачів. У такій конфігурації «зухвалість» сатири стримувалася матеріально-організаційними бар'єрами.

Міфічні властивості трикстера у блазні та памфлетисти проявляються лише частково. У блогері-трикстері архетип вже проявляється найповніше, бо стає безпосереднім способом публічного існування. Йдеться про миттєве перевтілення ролі: звісно, людина не «стає звіром» чи якоюсь міфічною істотою, як трикстер у міфах; натомість один персонаж змінює іншого, перемикаються позиції, інтонації та рамки поведінки. Саме така ролева мінливість робить блогера-трикстера найповнішим виявом архетипу серед інших акторів. Трикстер не обмежений репутаційно і може дозволити собі різкий розворот позиції щодо будь-якого питання, не остерігаючись осуду. І якщо ще вчора, наприклад, він підтримував одну політичну силу, сьогодні може виявитися прихильником іншої.

Цифрові платформи радикально спростили процес трансляції ідей та взаємодію з аудиторією. Й. Бенклер стверджує: «Завдяки використанню чатів будь-яка людина з телефонною лінією може стати глашатаєм міста з голосом, який резонує далі, ніж з будь-якої трибуни. Завдяки використанню веб-сторінок, розсилки пошти та груп новин одна й та сама особа може стати памфлетистом» [6, с. 214].

Відбулася дезінтермедіація політичної комунікації: між автором і аудиторією зникли традиційні посередники (редакції, видавці, продакшн-ланцюги). Як зазначає З. Туфекчі, «важливо, що сучасні цифрові технології дозволяють багатьом з нас робити це способами, які колись були складними або доступними лише елітам. Вам більше не потрібно володіти телевізійною станцією чи бути видавцем газети, щоб зробити відео чи статтю доступними для сотень тисяч чи навіть мільйонів людей» [7, с. 122]. У межах економіки уваги блогер виступає як індивідуальний виробник контенту, який самостійно виконує функції автора, редактора, дистриб'ютора і аналітика аудиторії.

У такій екосистемі блогер-трикстер отримує безпрецедентний доступ до майже необмежених аудиторій, а прямий зворотний зв'язок та онлайн-аналітика забезпечують можливість оперативного коригування форматів. Еволюція ролі полягає в тому, що жанрова зухвалість завдяки цифровим технологіям і керування увагою перетворюється на робочу стратегію залучення: ризикові інверсії, межові формулювання, емоційний тон – те, що в друковану епоху стримувалося носієм, нині отримало технічні переваги в алгоритмічному середовищі. Платформізація переносить конкурентну боротьбу в площину алгоритмічного відбору (рекомендаційні системи, ранжування стрічок, пошукова індексація), метрики взаємодії (перегляди, утримання, CTR, частка повернень). Вбудовані петлі зворотного зв'язку (dashboards, real-time аналітика) забезпечують можливість спрямувати автора до форматів із високою віддачею уваги. Ефект мережевої масштабованості дає можливість одиничному виробнику швидко накопичувати охоплення без значного збільшення штатів чи витрат на розповсюдження.

У результаті поріг входу на поле експертизи знижується, з'являються нові шляхи входу в публічний простір для маргінальних раніше акторів. Виконання ролі коментатора більше не потребує попередніх професійних траєкторій, а «правила гри» задаються технічною інфраструктурою та її економікою уваги. Саме це пояснює, чому якісна трансформація стала можливою лише в цифрову добу: платформи об'єднали масовість, вимірюваність реакцій, завдяки чому зухвалість отримала системний механізм масштабування, впізнаваність може претендувати на політичний статус, минаючи довгі інституційні цикли відбору та верифікації. Коли імітація

експертності стає авторитетнішою за саму експертність, а реальну політику замінює політичний перформанс, відбувається інверсія ролей, що творить нову карнавальну реальність політики.

Явище карнавалізації політики описували українські дослідники з різних галузей – від політології та соціальних комунікацій до лінгвістики. Так, О. Сідак і Ю. Кузнецова описують карнавалізацію політики як процес, що на відміну від звичайного карнавалу, у якого є початок та кінець, немає початку та кінця. Це явище охоплює усіх суб'єктів політичного процесу і стає особливою культурою спілкування, проведення публічних заходів. За таким режимом взаємодії політики, використовуючи усі наявні технології, намагаються примітивізувати дискурс задля спрощення впливу на суспільство і створення альтернативної реальності [8]. У площині соціальних комунікацій І. С. Бондаренко розглядає політичний карнавал як інструмент інженерії публічної свідомості, підкреслюючи: «Партійні очільники створили унікальний масовий проект політичного карнавалу. Саме ця форма проведення свята поставала головним засобом залучення й советизації спільноти і слугувала надійним способом дисциплінування мас» [9, с. 253]. Дослідник також формулює визначення: «Свято, зосібна, карнавал постає потужною технологією соціального інжинірингу» [9, с. 254].

У контексті медійної мови О. Снитко розглядає загальнокультурну і політичну тотальність явища: «Дослідники кваліфікують це явище як тотальне; карнавалізація виявляє себе “у трьох формах сучасної культури – елітарній (постмодерністській), масовій та контркультурі (молодіжній)”, в усіх сферах суспільного життя – політиці, економіці, релігії, мистецтві, спорті» [10, с. 77].

Досліджуючи зв'язок між карнавалізацією політики та феноменом блогера-трикстера, ми спираємося на вже згадану інтелектуальну рамку Гі Дебора, який показав, що в пізньому індустріальному / медійно організованому суспільстві соціальний досвід дедалі більше опосередковується образами: не переживання визначають уявлення, а потоки вистав і образів формують те, що суспільство вважає реальністю й політикою. Ключова ідея Г. Дебора для нашого випадку: форма публічного подання (видовище) стає самостійним носієм легітимації, здатним витіснити раціональне обґрунтування [1].

По-друге, ми спираємося на Жана Бодріяра, який описав перехід від репрезентації до симуляції. Для нашої дефініції вирішальне от що: знаки політики (заяви, декларовані наміри, жести, кадри, меми) здатні жити власним циклом і визначати сенси незалежно від того, що сталося «насправді» [2].

Ми обираємо саме ці рамки з двох причин. По-перше, вони дають онтологічний ключ до того, чому політика сьогодні функціонує як перформативна видимість і чому ця видимість самовідтворювана та відчужена від реальності. По-друге, їхня сполука дозволяє не зводити карнавалізацію до зростання сатири чи телешоу – йдеться про режим виробництва політичної легітимності в умовах цифрової публічності й керованої постправди.

Карнавалізація політики – це такий режим публічної діяльності, коли політичні процеси перетворюються на події-вистави, де форма легітимізує сильніше, ніж зміст і процедура. Це культура, в якій атрибути політики виникають як ефекти монтажу уявного та реального і задають порядок денний, починають жити власним життям, алгоритмічно посилюються, конкурують між собою за резонанс. Полярізація стає паливом видимості: конфліктні нарративи легше перетворюються на видовищні формати, отримують вищі показники залучення й оперативніше підміняють аргументацію, звужуючи простір для складних логічних обґрунтувань. У цьому режимі інверсія – не святковий виняток, а робочий механізм: нижчі ролі першими беруть на себе право тлумачення, вищі підлаштовуються під заданий темп і риторику видовища. За таких умов відмінності між «експертом», «політиком» і «глядачем» розчиняються в перформативних іпостасях коментатора, ведучого, автора мемів. Перевагу отримує не статус, а той, хто здобуває резонанс не розповсюдження власного меседжу, нарративу, упакованому у найбільш вдалому форматі (мем, shorts, тред, коментар). Інституційні фільтри замінюються метриками залучення; легітимність дедалі частіше підтверджується не процедурою, а повторюваністю й цитованістю образів; раціональна перевірка поступається «достепенності» переживання. У такий спосіб блогер-трикстер, не маючи формальних обмежень, вміло застосовуючи цифрові інструменти та власну впізнаваність, стає ідеальним агентом карнавалізації. У підсумку політичний процес зводиться до коротких циклів, де довгострокову стратегію змінюють видовищні тактичні кроки

«на зараз», рішення ухвалюють не з обов'язку служіння суспільству, а з розрахунку на бажаний емоційний ефект для власного електорату. Така конфігурація пояснює феномен позасистемних політиків: перформативні публічні актори здатні витіснити інституційних носіїв влади. Тому відновлення балансу між формою і змістом є ключовою умовою збереження професійного стандарту публічної політики.

Враховуючи зазначене, постає питання впливу блогера-трикстера на культуру елітарності та пов'язані ризики для політичної суб'єктності держави, основою якої є продуктивний консенсус політичних еліт.

Орієнтація на цифрові платформи та залежність від серіального формату комунікації із суспільством зміщують баланс владних зусиль у бік видовищності та використання емоційних нарративів. Це спотворює культуру раціональної дискусії та аргументованого обґрунтування інформації й рішень. Блогер-трикстер у таких умовах, з одного боку, може виконувати watchdog-функції – сигналізувати про зловживання, знижувати бар'єри входу до публічної сфери, перекладати зміст експертних дебатів для широких аудиторій, а з іншого – резонувати з владними нарративами, використовуючи політичну кон'юнктуру у власних інтересах. Наслідком є глибинна трансформація політичної культури, і зокрема політичної елітарності.

По-перше, змінюються критерії відбору та відтворення еліт: довгострокові атрибути компетентності – спеціальна освіта, професійний досвід, служіння інституціям, відповідальність за результати – поступаються миттєвим та мінливим індикаторам медійної видимості – переглядам, підписникам, віральним «перемогам», публічному моралізаторству. Утворюються паралельні ієрархії престижу – своєрідні самоназвані «псевдоеліти», чия символічна вага ґрунтується на вмінні конструювати необхідний образ завдяки інформаційним технологіям. Як наслідок деформуються механізми професійного відбору і знижується поріг входу до статусних позицій без належних процедур оцінки відповідності.

По-друге, коли інституційна експертиза знецінюється через систематичне форматування політики як видовища, одиницею політичного смислу стає мем, а «емоційна достовірність» витісняє фактологічну. За таких умов аудиторії віддають перевагу «своїй

людині» як персоніфікованому джерелу істини, тоді як позиції академічних і професійних спільнот втрачають вплив і відповідно символічний капітал. Відбувається розрив між популярністю й компетентністю, який безпосередньо руйнує стандарти публічної верифікації належності до еліт.

По-третє, конвертація видимості блогерів-трикстерів у символічну владу медійного впливу підштовхує їх до зняття історичної межі між «дзеркалом» і суб'єктом влади: від коментування дій влади, «суверена» – до формування порядку денного і перетворення впізнаваності на політичний капітал. Така інфільтрація медіаакторів у політичні структури без проходження довгих освітніх траєкторій, професіоналізації, політичної кар'єри зміщує архітектоніку елітотворення у бік харизми, популізму та алгоритмічної популярності.

По-четверте, елітарність має невід'ємний вимір корпоративності (клубності): це умовно замкнене середовище з власними правилами, культурою відбору, соціалізації та взаємного контролю, де претендент проходить тривалий шлях набуття специфічних рис і входження до кола «своїх». Притаманні елітам якості – здатність до спільних практик, розподілу відповідальності, дотримання процедур і здатність до вироблення колективної візії майбутнього у своєму секторі.

Блогер-трикстер за своєю природою – одинак і контрсистемний актор: його статус тримається на автономному персональному бренді, він сам задає тон і спосіб тлумачення подій, а економіка уваги винагороджує провокаційність і відверту критичність. Тому в класичних елітних спільнотах йому фактично нема місця. Вступ до таких «клубів» вимагає прийняти спільні правила й діяти за ними. Натомість цінність блогера-трикстера для його аудиторії тримається на показовій незалежності та готовності ці правила порушувати. Одна з ознак елітарності – вміння діяти разом і виробляти спільні рішення та бачення майбутнього – для нього майже недосяжна. Він налаштований на короткі цикли й будує особисту видимість, динамічно змінюючи позицію під власні потреби. Це підриває довіру, сталість ролей і процедурну дисципліну, без яких клубна співпраця та відповідальне елітоутворення неможливі.

Саме тому зміна суспільного уявлення про класичну елітарність і нав'язування образу харизматичної, імітаційної «елітно-

сті» – за умови його прийняття суспільством – відкриває шлях до реалізації одноосібних амбіцій блогера. Інституційний ризик полягає в девальвації авторитету державних органів, академічних і професійних спільнот, які програють конкуренцію за увагу. Падає престиж довгих освітньо-професійних траєкторій, а «кадрові ліфти», всупереч стандартам публічної політики, заміщуються призначеннями за непрозорими для суспільства критеріями.

Комунікаційні ризики проявляються у внутрішньоелітній поляризації і зростанні впливу лідерів, які роблять ставку на емоційну риторичку та популізм. Замість узгоджених позицій формуються конкуруючі центри впливу. Це ускладнює досягнення міжгрупових компромісів і перешкоджає координації колективних дій у кризові періоди.

Нарешті, регуляторні та етичні ризики пов'язані з непрозорою рекламою, лобіюванням і конфліктами інтересів, коли комерційні або політичні мотиви маскуються під виглядом «незалежного аналізу» чи «запиту на реформи». Сукупно ці фактори скорочують горизонт планування, оскільки винагороджують миттєву резонансність, культивують суспільний запит на «прості рішення» та «рішучі дії» і знеохочують дорогівартісне та тривале в часі стратегування, критичний аналіз, повільні, але системні реформи.

Виклики для політичної суб'єктності держави постають у трьох взаємопов'язаних вимірах. На епістемологічному рівні ослаблюється здатність держави підтримувати цілісні рамки інтерпретації реальності. У полі «спектаклю» державні меседжі конкурують із розтиражованими симулякрами, а інституційна експертиза – з емоційними сурогатами знання. Це ускладнює формулювання і донесення пріоритетів, потрібних для послідовного стратегування політик. На інституційному рівні ерозія культу професіоналізму і впровадження практики відбору кадрів з оглядом на показники впізнаваності кандидатів загрожує перетворенням державного управління на арену коротких шоу-кампаній замість кадрової політики довгого циклу. У такій конфігурації процедурна легітимність поступається популярності, що ослаблює керованість і стійкість політичних інститутів у кризових обставинах. На рівні елітоутворення конверсія медійності у статус створює «паралельні еліти», здатні впливати на порядок денний без належної компетентності й відповідальності. Результатом стає зміщення критеріальної бази

політичної суб'єктності держави: від спроможності визначати й послідовно реалізовувати національні інтереси до кон'юнктурної реакції на алгоритмічно розкручені суспільні емоції та очікування.

Коли Україна одночасно проходить повномасштабну війну, прискорену євроінтеграцію та намагається реалізувати законодавчо закріплений курс до НАТО, ризик деформації національних еліт зростає. Це стискає горизонти планування, підвищує ціну управлінських помилок і переводить частину рішень у надзвичайний режим. Євроінтеграція вимагає узгодження з правом ЄС (*acquis communautaire*), виконання умов і відновлення та посилення інституційної спроможності. Реформи потребують стабільних процедур відбору кадрів, дієвої антикорупційної інфраструктури та публічного контролю. Додатковий тиск створюють медійні цикли, строкові зобов'язання донорів і дефіцит управлінських ресурсів. Щоб уникнути деформацій елітоутворення, потрібні меритократичні фільтри, прозорі критерії добору, політики запобігання конфлікту інтересів і регулярна комунікація інституцій із громадянами. Під час війни через відсутність виборів і обмежену політичну конкуренцію припиняється регулярне оновлення політичних та управлінських еліт, а верхні щаблі влади консервуються. Канали ротації звужуються й стають менш підзвітними суспільству через згортання міжпартійної конкуренції, поширення статусу виконувачів обов'язків і ручних призначень. Натомість відбувається зміщення уваги суспільства з кадрової політики на безпекові питання, а також замороження «соціальних ліфтів» для нових груп. Наслідки – стагнація політик і відтворення застарілих підходів, накопичення «вузьких місць» (тривалий статус *в.о.*, повільні рішення), зростання ризиків конфлікту інтересів і залежності від неформальних мереж, ерозія легітимності та «вигорання» управлінців. Водночас війна може висунути нових лідерів із війська, волонтерських і місцевих спільнот, а відкриті конкурси поза виборами частково пом'якшують проблему – за умови реальної прозорості процедур. Але це відповідальність не лише влади, а й громадянського суспільства, від реакції якого безпосередньо залежить, чи допустить воно погіршення якості політичного процесу та політичних еліт.

Висновки. Отже, тип «блогера-трикстера» – це нова реальність карнавалізованої політичної комунікації. Поєднання швидких емоційних хвиль і алгоритмічного підсилення видимості переводить

значну частину публічних обговорень у режим події та видовища. За цих умов критичні для державної влади якості – послідовність, доказовість, відповідальність – виявляються вразливими: інверсія ролей і демонтаж експертних фільтрів полегшують виникнення паралельних ієрархій публічних акторів та прискорюють появу псевдоеліт.

У специфічних умовах України – війни та прискороного наближення до ЄС – карнавалізація політики загострює виклики для політичної суб'єктності і якості управлінських рішень та стратегування, оскільки швидкі популістські рішення змагаються з формальними інституційними процедурами. Завдання публічної влади – навчитися працювати у цій реальності: тримати високу планку професійності, бути передбачуваною, прозорою та відкритою до критики й участі громадян.

Необхідно впроваджувати цифрову публічність з урахуванням чітких та зрозумілих правил. Для медіаплатформ обов'язкові прозорі принципи ранжування політичного контенту, чітке позначення реклами та спонсорства, вимога до лідерів думок розкривати потенційні конфлікти інтересів. Для інституцій – перехід від декларацій та формальної роботи із запитами до регулярних брифінгів і пресконференцій на основі реальних даних, доступні репозитарії матеріалів для суспільства і ЗМІ. В освітній сфері необхідно системне укорінення медіаграмотності та критичного мислення, а також прикладних курсів із методів дослідження, політики даних і коректної наукової комунікації, щоб аудиторії оцінювали не лише меседж, формат, а й якість аргументів.

Означені ризики та вимоги стосуються не лише органів влади, а й класичних політичних еліт, які опиняються під впливом нової, незвичної для них моделі конкуренції за увагу й довіру. Звідси випливає потреба у професіоналізації політичної кар'єри, довгостроковій державній програмі формування національних еліт, партійних «школах практики», стажуваннях в органах влади.

Реалізація зазначених підходів є необхідною передумовою перетворення ефектів прояву «блогера-трикстера», що окреслюють нові виклики і вказують на слабкі місця системи влади, класичної політичної елітарності, здатності суспільства до критичного сприйняття інформації, з джерела турбулентності на ресурс розвитку.

1. Debord G. *The Society of the Spectacle*. New York: Zone Books, 1995. 156 p. 2. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с. 3. Castells M. *Communication, Power and Counter-power in the Network Society*. *International Journal of Communication*. 2007. № 1. P. 238–266. URL: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/46/35>. 4. Чаплак Я. В., Чуйко Г. В., Андреева Я. Ф. Психологічні аспекти впливу інформаційної бульбашки на людину та соціум. *Психологічний часопис*. 2023. № 9 (5). С. 38–51. <https://doi.org/10.31108/1.2023.9.5.4>. 5. Jung C. G. *On the Psychology of the Trickster-Figure*. Radin P. *The Trickster: A Study in American Indian Mythology*. New York: Greenwood Press / Bell Publishing, 1956. С. 195–211. URL: https://yale.imodules.com/s/1667/images/gid6/editor_documents/yacol_fall_course_readings/flick_readings/jung-on_the_psychology_of_the_trickster_figure.pdf. 6. Benkler Y. *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. New Haven: Yale University Press, 2006. 115 с. URL: https://www.benkler.org/Benkler_Wealth_Of_Networks.pdf. 7. Tufekci Z. *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. New Haven: Yale University Press, 2017. 328 с. 8. Сідак О. О., Кузнецова, Ю. В. Карнавалізація мови як передумова успішної реалізації англосмовної політичної образи. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Сер. Філологія. Журналістика. 2021. 32 (71), № 6 (ч. 1). С. 212–216. URL: https://philol.vernadskyyournals.in.ua/journals/2021/6_2021/part_1/38.pdf. 9. Бондаренко І. С. Політичний карнавал в історичних вимірах соціального інжинірингу. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Сер. Філологія. Журналістика. 2021. 32(71). № 1, ч. 3. (не розумію зауваження) С. 253–257. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-3/41>. 10. Снитко О. С. Карнавальні форми сугестії в інформаційному просторі України у контексті концентральної війни. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2019. № 38. С. 77–93. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2019.38.77-93>.

References

1. Debord G. *The Society of the Spectacle*. New York: Zone Books, 1994. 156 p. 2. Bodriiar Zh. *Symuliakry i symuliatsiia*. Kyiv: Vydavnytstvo Solomii Pavlychko «Osnovy», 2004. 230 s. ISBN 966-500-189-2 3. Castells M. *Communication, Power and Counter-power in the Network Society*. *International Journal of Communication*. 2007 № 1, P. 238–266. URL: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/46>. 4. Chaplak Ya.V., Chuiko H.V., Andrieieva Ya.F. *Psykhoholichni aspekty vplyvu informatsiinoi bulbashky na liudynu ta sotsium*. *Psykhoholichnyi chasopys*. 2023. № 9(5), S. 38–51. URL: <https://doi.org/10.31108/1.2023.9.5.4>. 5. Jung C.G. *On the psychology of the Trickster-Figure*. Radin, P. *The Trickster: A Study in American Indian Mythology*. New York: Greenwood Press/Bell Publishing, 1956. S. 195–211. URL: https://yale.imodules.com/s/1667/images/gid6/editor_documents/yacol_fall_course_readings/flick_readings/jung-on_the_psychology_of_the_trickster_figure.pdf.

6. Benkler Y. *The Wealth of Networks: How Social Production Transforms Markets and Freedom*. New Haven: Yale University Press, 2006. 115 s. URL:https://www.benkler.org/Benkler_Wealth_Of_Networks.pdf. 7. Tufekci Z. *Twitter and Tear Gas: The Power and Fragility of Networked Protest*. New Haven: Yale University Press, 2017. 328 s. 8. Sidak O.O., Kuznetsova, Yu.V. Karnavalizatsiia movy yak peredumova uspishnoi realizatsii anhlomovnoi politychnoi obrazy. *Vcheni Zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho*. Ser. Filolohiia. Zhurnalistyka. 2021. 32(71), № 6 (ch 1), S. 212–216. URL: https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/6_2021/part_1/38.pdf. 9. Bondarenko I. S. Politychnyi karnaval v istorychnykh vymirakh sotsialnoho inzhynirynhu. *Vcheni Zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho*. Ser. Filolohiia. Zhurnalistyka. 2021. 32(71), № 1 (ch 3), S. 253–257. URL:<https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.1-3/41>. 10. Snytko O.S. Karnavalni formy suhestii v informatsiinomu prostori Ukrainy u konteksti konsciientalnoi viiny. *Aktualni problemy ukraïnskoi linhvistyky: teoriia i praktyka*. 2019. 38, S. 77–93. URL:<https://doi.org/10.17721/APULTP.2019.38.77-93>

Markishev Denys. The trickster blogger as an agent of the carnivalization of politics and the transformation of elite formation

The article analyses the emergence of the trickster blogger as a specific type of non-institutional public actor whose influence in the digital public sphere is grounded in visibility metrics rather than in formal mandate, education, or professional expertise. Combining Guy Debord’s notion of the “society of the spectacle” with Jean Baudrillard’s concept of simulacra and contemporary Ukrainian research on political carnivalization, media bubbles, and digital mobilisation, the author develops an operational definition of the carnivalization of politics and introduces the category of the “trickster blogger” as its agent. Conceptual analysis, critical review of the literature, and historical-comparative parallels between the court jester, Eastern European skomorokhs, the early-modern pamphleteer and contemporary digital performers are used instead of personalised case studies, which are deliberately avoided for ethical, legal, and practical reasons.

The article reconstructs the long trajectory of “licensed impertinence” from pre-modern court buffoons to modern media satire and shows how, under the conditions of digital platforms and the attention economy, this role is radically amplified and transformed. The trickster blogger operates through irony, satire, hyperbole, and “show-like analytics”, optimised for algorithmic recommendation systems which reward affect, conflict, and virality. Audience approval, quantified through views, followers, and donations, substitutes for institutional filters and serves as a surrogate of evidence and authority. In this configuration, political communication increasingly takes the form of performance, where emotional resonance and repetition of images displace procedural justification and evidence-based expertise, deepening the crisis of expert knowledge and strengthening post-truth dynamics.

Special attention is paid to the impact of the trickster blogger on cultures of elitism and the mechanisms of elite formation. The article argues that media visibility can be converted into symbolic power and pseudo-elite status, creating parallel hierarchies of prestige that bypass long professional trajectories, meritocratic selection, and corporate norms of responsibility. This process generates epistemological, institutional, communicative, and regulatory risks for the political subjectivity of the state, especially in the context of Russia's full-scale war against Ukraine, accelerated European integration, the need to implement the *acquis communautaire*, and the simultaneous pressure of donor timelines and media cycles.

On this basis, the author formulates a set of policy and educational responses: transparent and accountable rules for ranking and labelling political content on platforms; mandatory disclosure of advertising and conflicts of interest for influencers; regular data-driven communication by public institutions; systematic integration of media literacy, critical thinking, and research methods into education; and a long-term national strategy for merit-based elite formation, including the professionalisation of political careers from party grassroots to top public office. The article concludes that the trickster blogger is a structural media actor of the digital platform era who converts visibility into power and continuously tests the boundaries between freedom of expression and the quality of public discourse; transforming this turbulent influence into a resource for institutional and civic development requires conscious regulatory, educational, and organisational efforts.

Key words: political carnivalization; trickster blogger; spectacle society; simulacrum; political communication; elite formation; European integration.